

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בשר שנפל לחלב ואיסור להיתר

(ע"ו א') איתמר, (מאכל) חם לתוך חם (בשר רותח שנפל לחלב רותח, או אחד איסור ואחד היתר), דברי הכל אסור (דבלע היתר מאיסור). צונן לתוך צונן, דברי הכל מותר.

חם לתוך צונן, וצונן לתוך חם -

(4) רב אמר: עילאה גבר.

(2) ושמואל אמר: תתאה גבר (הלכך, חם לתוך צונן, מותר. וצונן לתוך חם, אסור).

תניא כוותיה דשמואל: חם לתוך חם, אסור. וכן צונן שנתן לתוך חם, אסור (דתתאה גבר). חם לתוך צונן, וצונן לתוך צונן, מדיח.

(ומקשה) חם לתוך צונן מדיח? כיוון דחם הוא (העליון), אדמיקר ליה (עד שהתחתון מקרר אותו) אי אפשר דלא בלע פורתא (שלא יבלע מעט), קליפה מיהא ניבעי.

(ומתרץ) אלא אימא: חם לתוך צונן, קולף. צונן לתוך צונן, מדיח.

שיטות הראשונים

עילאה גבר או תתאה: כתב רש"י אע"ג דהלכתא כרב באיסורי, בהא הלכתא כשמואל, דתתאה גבר, דהא תניא תרתי מתניתא כוותיה. וכן פסקו כל הפוסקים. וכן פסק השו"ע.²

צונן לתוך חם, כמה אוסר: דעת הרא"ה דבעי נטילת מקום.³ והר"ן כתב דהיינו בצלי, אבל במבושל, כולו אסור. וכן דעת הרשב"א. וכן נראה מדברי הרמב"ם. וכן פסק השו"ע.⁴

חם לתוך צונן, קולף. הדין כשאין קליפה: דעת רבינו תם, דאפילו חלב שרי. דאע"ג דחם לתוך צונן בעי קליפה, היינו בדבר שיכול לעשות קליפה. אבל בדבר דלא שייך קליפה כמו בחלב, מותר.⁵ וריב"א חולק בזה ומצריך ששים כדי קליפה. וכתב איסור והיתר, לשיטת רבינו תם, שאם לא קילפו הבשר, ובישלוהו, אין צריך ששים כנגדה.⁶ והשו"ע פסק כרבינו תם. והרמ"א פסק כאיסור והיתר.⁷

¹ העליון גובר. הלכך חם לתוך צונן, אסור, שהעליון מחממו לתחתון, והרי שניהם חמים ובולעים זה מזה. וצונן לתוך חם מותר, שהעליון מצננו לתחתון, ולא בולעים. רש"י.

² יו"ד צא"ד. מקורות: רמב"ם (הל' מאכלות אסורות ט"ז).

³ כדאמרינן במתניתין (ע"ה ב') נטף מרוטבו על החרס, וחזר אליו, יטול את מקומו.

⁴ יו"ד צא"ד. מקורות: רא"ה (בדק הבית בית ד, שער א; הו"ד בר"ן). ר"ן (חולין מא ב ברי"ף, ד"ה גרסינן; וד"ה אלא אימא). רשב"א (תוה"ב הקצר ד, א). רמב"ם (הל' מאכלות אסורות ט"ז).

⁵ מדלא קתני איסורא גבי חלב כדקתני קליפה גבי בשר.

⁶ שכן 'קליפה שהצריכו חכמים, אינו אלא חומרא בעלמא, ולכתחילה אם אפשר'.

⁷ יו"ד צא"ד. והשו"ך (ס"ק ח) חלק על הרמ"א, ודעתו שבמקום שצריך לקלוף מדינא, אם נתבשל ללא קליפה, אסור, וא"כ יש ששים כנגד הקליפה. ורק דבר דומיא דחלב, דלא שייך ביה קליפה, דהיינו שהוא דבר הנבלל והקליפה נתערבה, אם נתבשל הבשר בלא

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות בשר בחלב, סימן צא)

ד. בֶּשֶׂר וְחֵלֶב רוֹתְחִין שֶׁנִּתְעַרְבוּ יַחַד, וְאִפְּלוּ בֶּשֶׂר צוֹנֵן לְתוֹךְ חֵלֶב צוֹנֵן לְתוֹךְ בֶּשֶׂר רוֹתְחַן, הִכֵּל אֲסוּר, מִשּׁוּם דִּתְתַּאֲה גָּבֵר. אֲבָל חֵלֶב רוֹתְחַן שֶׁנִּפְּלַל עַל בֶּשֶׂר צוֹנֵן, אוֹ בֶּשֶׂר רוֹתְחַן שֶׁנִּפְּלַל לְתוֹךְ חֵלֶב צוֹנֵן, קוֹלֵף הַבֶּשֶׂר, וְשָׁאֵר הַבֶּשֶׂר מִתֵּר. (וּבִמְקוֹם שֶׁהַבֶּשֶׂר צָרִיךְ קְלִיפָה, אִם לֹא קִלְפוּהוּ וּבִשְׁלוּ כֶּף, מִתֵּר בְּדִיעֵבֶד) (אָרֶךְ פָּלַל כ"ט). וְהַחֵלֶב, מִתֵּר כָּלוּ (רמב"ם ור"ת ור"י וע"פ). וְאִם נִפְּלוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה צוֹנְנִין, מִדִּית הַבֶּשֶׂר, וּמִתֵּר.

(יו"ד, הלכות תערובות, סימן קה)

ג. נִפְּלַל אֲסוּר חֵם לְתוֹךְ הֵתֵר חֵם דְּכָלִי רֵאשׁוֹן, אוֹ אִפְּלוּ אֲסוּר צוֹנֵן לְתוֹךְ הֵתֵר חֵם, הִכֵּל אֲסוּר, דִּתְתַּאֲה גָּבֵר עַל הָעֵלְיוֹן וּמִחֲמָמוֹ עַד שֶׁמִּפְּלִיט בִּתְחִתּוֹן. וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר דִּהֵתֵר צוֹנֵן לְתוֹךְ אֲסוּר חֵם, שֶׁהִכֵּל אֲסוּר. אֲבָל אִם הָעֵלְיוֹן חֵם וְהִתְחִתּוֹן צוֹנֵן, אֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא כְּדִי קִלְפָה, אִפְּלוּ אִם הָעֵלְיוֹן הַחֵם אֲסוּר...

מליח הרי הוא כרותח

(ע"ו א') אמר מר: צונן לתוך צונן, מדיח. אמר רב הונא: לא שנו (שדי בהדחה) אלא שלא מלחו (את האיסור). אבל מלחו, אסור. דאמר שמואל: מליח הרי הוא כרותח (לענין פליטת טעם האיסור). כבוש (בחומץ) הרי הוא כמבושל (ואם נכבשו איסור והיתר יחד, שניהם אסורים).

אמר רבא: הא דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח, לא אמרן אלא (שהמליחו הרבה עד) שלא נאכל מחמת מלחו⁸. אבל נאכל מחמת מלחו, לא.

ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא (לתבשיל חלבי המכיל מי חלב ומלח). שרייא רב חנינא בריה דרבא מפשרוניה. אמר רבא: מאן חכים למישרא מילתא כי הא. אי לאו רב חנינא בריה דרבא מפשרוניה, דגברא רבה הוא, אמר לך כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח, שאין נאכל מחמת מילחו. האי, נאכל מחמת מילחו.

(ומבאר) והני מילי (שהגוזל) חי. אבל צלי, בעי קליפה. ולא אמרן (שדי לו בקליפה) אלא דלית ביה פילי (בקעים). אבל אית ביה פילי, (כולו) אסור. ואי מתובל בתבלי (בתבלינים), אסור (שהתבלינים מרככים אותו, ונעשה נוח לבלוע את הכותח החלבי).

שיטות הראשונים

האם דין מלוח לגמרי כרותח: דעת רא"ש, רשב"א, ור"ן, שאין צריך להחמיר ברותח דמליחה, ודי בקליפה. דעת רמב"ן שאוסר הכל. וכן נראה מדברי הרמב"ם. ודעת הרא"ה שצריך נטילת מקום. והשו"ע⁹ פסק כרא"ש ורשב"א. והיינו דוקא בבשר כחוש. אבל בבשר שמן, מפעפע בכולו.

⁸ קליפה ונבלל בעניין שאינו מכירו, מותר בדיעבד.

⁸ והאי אין נאכל, לאו לגמרי קאמר, שאין שום אדם יכול לאוכלו. אלא כיוון שנתקלקל טעמו, "אינו נאכל מחמת מילחו" קרי ליה, ואסור. רש"י.

⁹ יו"ד צא.ה. מקורות: רא"ש (גיד הנשה ס' כד). רשב"א (ריש תורת הבית, הקצר והארוך ד,א). רא"ה (בדק הבית ד,א). ר"ן (חולין מב א ברי"ף, ד"ה דג טהור). רמב"ן (חולין ק"ב ב', ד"ה ורבינו שלמה). רמב"ם (הל' מאכלות אסורות טו,ד).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

גדר אינו נאכל מחמת מלח: רש"י פירש כעין מליחת בשר להצניע, שאינו נוח לאכול מרוב מלח שבו, עד ששורים ומדיחים אותו במים.¹⁰ **הראב"ד** פירש, שאינו נאכל בעינו מחמת מלחו, מלחו, אלא עם לפתן. **תוספות**, רא"ש, ומרדכי פירשו, שנמלח כעין עיבוד שמולחין אותו הרבה לצורך הדרך. **ורבינו תם**, **רשב"א**, **רבינו ירוחם**, ור"ן פירשו, כמו כל מליחות שאנו עושין לקדירה.¹¹ וכן פסק השו"ע.¹²

האם נחשב רותח בנמלח מצד אחד: כתב **הרשב"א** בשם **תוספות**, דמליח אין שם רותח עליו עד שימלחנו משני צדדיו. וכתב **הרשב"א** שאינו מחוור בעיניו, אלא בנמלח מצד אחד נמי סגי. וכן פסק **הרמ"א**.¹³

כמה זמן צריך להיות במלחו כדי להיחשב רותח: דעת **רמב"ן** ו**רשב"א**, שאפילו קודם שיעור מליחה נחשב כרותח.¹⁴ ודעת **רבי יהודה ברצלוני** ור"ן, דרק אם שהה במלחו שיעור שהיה לקדירה הוי רותח, ומקמי הכי לא. וכן פסק השו"ע.¹⁵

עד מתי נחשב המלח כרותח: דעת **ר"י ברצלוני**, **הרשב"א**, ו**הר"ן**, שכל עוד לא הדיחו אותו מהמלח, נחשב כרותח. ו**תוספות** ו**סמ"ג** כתבו (לחד שינויא) לקולא, דרק עד סוף שיעור מליחה נחשב כרותח.¹⁶ וכתב **בתרומת הדשן** שאפשר לסמוך על דעה זו לצורך גדול. והשו"ע פסק כדעה ראשונה. ו**הרמ"א** כתב **בתרומת הדשן**.¹⁷

בשר שיש בו בקעים או מתובל שנפל לחלב צונן: מבואר בגמרא דאי אית ביה פילי, או שהוא מתובל בתבלין, כוליה אסור. דעת **הרשב"א** ור"ן, דהיינו דוקא בבשר צלי רותח. דעת **הרא"ש**, דמייירי בבשר צלי, אפילו צונן. ודעת **התרומה**, דצלי, היינו אפילו צונן. ומבוקע ומתובל, אפילו בבשר חי. והשו"ע פסק **כרשב"א**. ו**הרמ"א** כתב בשם יש אומרים **כרא"ש**, ושכן יש לנהוג אם אין הפסד מרובה.¹⁸

¹⁰ וכעין זה פירש כאן: שהמליחו הרבה עד שמקדיח טעמו מחמת מלחו קצת, ואינו ראוי לאוכלו אלא אם כן היה מדיחו. והאי 'אין נאכל', לאו לגמרי קאמר שאין שום אדם יכול לאוכלו, אלא כיון שנתקלקל טעמו, אינו נאכל מחמת מלחו קרי ליה, ואסור.

¹¹ וכל שאינו נאכל מחמת מלחו הכוונה, דמחמת המליחה אין ביכולת לאכול בלי הדחה. ולכן במליחה פחות משיעור זה, כמו מליחה לצלי שביכולת לאכול כשהמלח עליו, אינו כרותח. ערוך השולחן (קהמ, מד).

¹² יו"ד צא,ה. מקורות: רש"י (חולין קי"ב א', ד"ה דאינו נאכל). תוספות (חולין קי"ב א', ד"ה הני מילי). רא"ש (חולין ח, לג). מרדכי (חולין, סי' תשיד, בשם ה"ר יעקב ישראל). ראב"ד (הל' מאכלות אסורות ט, יח). רבינו תם (הו"ד בתוספות ושאר ראשונים). רשב"א (תורת הבית דא). רבינו ירוחם (תולדות אדם וחוה, טוה). ר"ן (חולין מא ב ברי"ף, דיבור הראשון). והו"ד בראב"ה (תשובות וביאורי סוגיות, סי' אלף קמב). ואור זרוע (ח"א, הל' בשר בחלב, סי' תסט) וסמ"ג (לאוין סי' קלז).

¹³ יו"ד צא,ה. מקורות: רשב"א (שו"ת ח"א, סי' רסה).

¹⁴ ולא עוד, אלא אפילו קודם שיעור מליחה, הטיפות מיהא שנפלטות מחמת המלח חמות הן מיד, ואוסרות כחמין על גבי צונן מיהא, ואפשר יותר, לפי שהטיפות כשהן מתמידות לינטף על התפל שתחתיו מחממות אותו ואוסרות לגמרי. רשב"א.

¹⁵ יו"ד צא,ה. והש"ך (ס"ק יא) חלק על הכרעת השו"ע, וכתב, ומיהו בתוך שיעור מליחה לעולם אסור, אפילו בהפסד מרובה וסעודת מצוה, דכל הפוסקים סוברים דתוך שיעור מליחה הוי רותח, והר"ן יחיד הוא לגבייהו. גם כבר דחה הרשב"א ב'משמרת הבית' סברא זו בשתי ידים. עיי"ש. מקורות: ר"י ברצלוני (הו"ד בר"ן). ר"ן (חולין מא ב ברי"ף, ד"ה ההוא בר יונה). רמב"ן ורשב"א (משמרת הבית ג,ג). וראה עוד ב"י (יו"ד סט, יח).

¹⁶ דלאחר שנתן המלח כחו בבשר והפליט דמה פסק כחו, ומחמת אותו מלח לא יחשב כרותח עוד. סמ"ג.

¹⁷ יו"ד צא,ה. וראה ש"ך (ס"ק יא) שחלק על הרמ"א, וכתב לחלק בין מליחה ראשונה, שהיא להוציא הדם מהבשר, שאז פסק כח המלח על ידי המליחה, לבין מליחה שניה, שאז לכו"ע אפילו אחר שיעור מליחה המלח רותח, עיי"ש. מקורות: תוספות (חולין קי"ב ב', ד"ה ודגים). תרומת הדשן (סי' קנט).

¹⁸ יו"ד צא,ז. והש"ך (ס"ק כא) כתב דצ"ע אם יש להקל כדעת הרמ"א בהפסד מרובה, כיון דהרבה פוסקים סוברים להחמיר אפילו בחי. ועוד, דבש"ס משמע דמייירי בצלי צונן. עיי"ש. ובביאור הגר"א (ס"ק יח) כתב **שדעת ספר התרומה נראית עיקר**.

**הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.**

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות בשר בחלב, סימן צא)

ה. מליח, שאינו יכול לאכל מחמת מלחו, דהינו כעין מליח שמולחים לקדירה, ושהה כדי מליחה לקדירה, כל זמן שלא הדיחו מקרי אינו נאכל מחמת מלחו. **הגה:** ויש אומרים דלאחר ששהה במלחו שעור מליחה לא מקרי אחר כך רותח (תוספות והרא"ש פכ"ה וסמ"ג לחד שנויא). ולצרך גדול, כגון בהפסד מרבה והוא לצרך סעדת מצוה, יש לסמוך אמקליו. אבל בלאו הכי, אין להקל כלל (ת"ה סימן קנ"ט). אפלו לא נמלח הבשר משני צדדיו, רק מצד אחד, כל שנמלח מליחה שאינו נאכל מחמת מלחו, מחשב רותח (בית יוסף בשם תשובת הרשב"א סי' רס"ה). אבל כל שלא נמלח כל כך, מחשב צונן, אפלו נמלח משני צדדיו. ויש אומרים דאין אין בקיאיין בדבר, ויש לנו לחשב אפלו מליחת צלי, כרותח (א"ר כ"י). וטוב להחמיר במקום שאין הפסד מרבה. ומליח כעין מליח דבעי לה לארחא, אפלו לאחר שהדיחו, הוי אינו נאכל מחמת מלחו, וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח, לאסור כדי קליפה...

ז. הא דמפלגין בין נאכל מחמת מלחו לאינו נאכל מחמת מלחו, הני מלי בבשר חי, אבל צלי רותח שנפל למליח, אפלו נאכל מחמת מלחו, בעי קליפה (עי' ס"ק כ'). ואם יש בו בקעים, או שהוא מתבבל בתבלין והוא צלי רותח פלו, אסור. **הגה:** והוא הדין אפיו ומבושל (מהרא"י בהגה"ש"ד והגהת מרדכי וסמ"ק ורש"ל). ויש אומרים דאפילו הם צוננים, דינא הכי (בית יוסף לדעת הרא"ש ובת"ה וטור), וכן יש לנהג אם אין הפסד מרבה.

ריחא אי מילתא היא

(ע"ו ב') (4) אמר רב: בשר שחוטה שמן שצלאו (בתנור בשני שיפודים, זה רחוק מזה) עם בשר נבילה כחוש, אסור¹⁹. מאי טעמא? מפטמי מהדדי.

(2) ולוי אמר: אפילו בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבילה שמן, מותר. מאי טעמא? ריחא בעלמא הוא (של נבילה), וריחא לאו מילתא היא (לאסור תערובתו).

מיתבי: אין צולין שני פסחים (של שתי חבורות) כאחד, מפני התערובת (ונמצא פסח נאכל שלא למנויו). אפילו גדי וטלה (שאינ מתחלפין זה בזה). מאי לאו תערובת טעמים (שמפטמי מהדדי, וריחא מילתא היא)? (ודחי) לא מפני תערובת גופין (שמה יתערבו זה בזה).

אמר רב מרי: **כתנאי** (משנה תרומות יג): הרודה פת חמה (מהתנור), ונתנה על פי חבית יין של תרומה - (4) רבי מאיר אוסר (הפת לזרים). (2) ורבי יהודה: מתיר. (3) ורבי יוסי: מתיר בשל (פת) חיטין, ואוסר בשל שעורים, מפני שהשעורים שואבות (את ריח היין). מאי לאו תנאי היא, דמר (רבי יהודה) סבר ריחא לאו מילתא היא (לפיכך הפת מותרת), ומר (רבי מאיר) סבר ריחא מילתא היא.

(ודחי) אמר לך רב, דכולי עלמא ריחא מילתא היא. לאו איתמר עלה דההיא, אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש: בפת חמה וחבית פתוחה, דברי הכל אסור (שודאי נכנס ריח היין בפת). בפת צוננת וחבית מגופה (סגורה), דברי הכל מותר. לא נחלקו אלא בפת חמה וחבית חתומה (סגורה), (וכן) פת צוננת וחבית פתוחה. והא נמי (בשר שחוטה שצלאו עם בשר נבילה) כפת חמה וחבית פתוחה דמיא (ויודה רבי יהודה שהפת אסורה).

¹⁹ שהריח מן השמן נכנס לכחוש, ומפטמו. וחוזר זה ומוציא ריח גם הוא. וכל שכן שחוטה כחושה, ונבילה שמינה. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תני רב כהנא בריה דרב חנינא סבא: פת שאפאה עם צלי בתנור, אסור לאכלה בכותחא.

ההיא ביניתא (דג) דאיטווא בהדי בישרא (בתנור אחד), אסרה רבא מפרזיקא למיכליה בכותחא (שיש בו חלב, משום דקסבר ריחא מילתא היא).

מר בר רב אשי אמר: אפילו במילחא נמי אסורה, משום דקשיא לריחא ולדבר אחר (צרעת).

שיטות הראשונים

ריחא אי מילתא היא: דעת רבינו חננאל ורבינו תם שהלכה כרב, דריחא מילתא היא, ואסור. ודעת רש"י, רי"ף, רמב"ם, רמב"ן, רשב"א ועוד, שהלכה כלול, דריחא לאו מילתא היא, ומותר. וכן פסק השו"ע²⁰.

האם המחלוקת רק בדין לכתחילה: כתב הרי"ף, שאף לוי לא התיר אלא בדיעבד. אבל לא לכתחילה.²¹ וכן דעת הרמב"ם. והרשב"א הביא דבריהם וכתב שמהירושלמי נראה דללוי אפילו לכתחילה שרי. וראוי לחוש לדברי הראשונים שאסרו לעשות כן לכתחילה. ובאיסור והיתר כתב שאם התנור סתום לגמרי, אין מתירין ריחא אפילו בדיעבד. והשו"ע²² פסק כרי"ף ורמב"ם. והרמב"א הביא דברי האיסור והיתר בשם יש אומרים, ושבמקום הפסד אין להחמיר.

מה מוגדר לכתחילה ודיעבד: כתב האגור בשם ר"י מולין, שאם גוי אפה פת עם איסור, ואין לו פת אחר בריווח, נקרא בדיעבד, ומותר לקנות הפת. וכן פסק הרמב"א.²³

פת שאפאה עם הצלי האם אסור לאוכלה בחלב: דעת רש"י דהא דתני רב כהנא שפת שאפאה עם צלי בתנור אסור לאוכלה בכותחא, היא כשיטת רב שריחא מילתא היא. והרי"ף כתב, דלאו כרב בלחוד אסרה, אלא אפילו כלוי אסירי למיכלניהו בכותחא.²⁴ וכן דעת הרמב"ם. ודעת ראב"ה דרב לא אסר אלא בבשר שחוטה ובשר נבילה,²⁵ ופת חמה וחבית פתוחה.²⁶ אבל פת שאפה עם צלי בתנור, שרי לאוכלה בכותחא.²⁷ והשו"ע²⁸ פסק כרי"ף ורמב"ם.

²⁰ יו"ד קחא.

²¹ דהא לוי שצלאו קאמר ולא אמר צולין לכתחילה ועוד דהאי פת שאפאה עם הצלי כיון דשריא בלחוד בלא כותחא הויא לה כדבר שיש לו מתירין (ביצה ג' ב') וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל וכל דבר שהוא אחד באלף כריחא בעלמא הוא ואפ"ה באלף לא בטיל הואיל ויש לו מתירין והאי פת נמי הכין הוא. רי"ף.

²² יו"ד קחא; צג. מקורות: ירושלמי (תרומות פ"י סוף ה"ב). איסור והיתר הארוך (שער לט, אות ו).

²³ יו"ד קחא. וכתב הט"ז (ס"ק ד), בשם 'תורת חטאת' (כלל לה) שהמנהג להקל לקנות מן הגויים דברים המבושלים בכליהם, (כיון) שאין בהם משום בישול גויים, דסתם כליהם אינן בני יומן. ואף על פי דנותן טעם לפגם אסור לכתחילה, מכל מקום לא חשבינן הקנייה לכתחילה.

²⁴ מאי טעמא כיון דשרי למיכלניהו בלא כותחא אי שרית להו למיכלניהו בכותחא אישתכח כמאן דשרי לאטוויי בשר שחוטה בהדי נבלה לכתחילה. והר"ן (לב. ד"ה והא דתני) כתב טעם אחר דכיון שריחא הבשר נרגש בהם הטועם אותם יהא סבור שממשו של בשר נבלע בהן וכי אכיל להו בכותחא מתחזי כבשר בחלב ומשום הכי אסור משא"כ בבשר שחוטה שצלאה עם בשר נבלה שאין ריחה וטעמה של נבלה נרגש בשחוטה כלל ועוד שאפשר שחומרא הוא שהחמירו בבשר בחלב יותר משאר איסורין משום דלא בדילי אינשי מיניה מפני שכל אחד היתר בפני עצמו החמירו בו יותר מבשאר איסורים כמו שהחמירו בו שלא להעלותו עם הבשר על השולחן משא"כ בשאר איסורין ע"כ.

²⁵ שקולטין הריח ביותר מפני הפיטום.

²⁶ שאין לו דרך לנטות ימין ושמאל אם לא דרך המגופה.

²⁷ ומזה הטעם נהגו למאן דאית ליה נמי ריחא מילתא היא, שהפת אין מקפידין עליו, ואוכלין אותו עם מה שחפצים, בין עם בשר בין עם גבינה וחלב.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הבדל בין סוגי התנורים: כתבו סמ"ג, סמ"ק, והמרדכי, שהאיסור לצלות יחד, דווקא בתנור קטן. וכתב סמ"ק בשם רבותיו, המחזיק י"ב עשרונים זהו תנור גדול. וכן כתב רשב"א בשם רבינו תם והר"ה, שבמקום רחב, מותר.²⁸ וכן כתבו תוספות והרא"ש, דדוקא בתנורים שלהם, שהיו קטנים, אסור. וכן פסק השו"ע.³⁰

ריחא מילתא לעניין בישול בקדירה: כתבו הרשב"א ור"ן, דלא אמרו ריחא מילתא היא, אלא דוקא לצלי; אבל לקדירה ליכא למיחש כלל. וכן פסק השו"ע.³¹

ריחא מילתא בדבר חריף: כתבו רשב"א ומרדכי, בצל שצלאו עם דבר אסור הואיל שהוא חריף שואב טובא, מידי דהוה אפת חמה וחבית פתוחה, דאפילו לרבא דאמר ריחא לאו מילתא היא מודה, לפי שקולט הריח ביותר, והווי כקטורת דלריחא עביד. וכן פסק הרמ"א.³²

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות בשר בחלב, סימן צז)

ג. פת שפאפאו עם הצלי, ודגים שפלאן בתנור אחד עם הבשר, אסור לאכלם בחלב (כי רק לעניין דיעבד אין אומרים ריחא מילתא, כמבואר בס"ק. אבל כאן אפשר לאכול הפת בלא חלב, והוי כלכתחילה). והני מלי בתנור קטן, אבל בתנור גדול המחזיק שנים עשר עשרונים ופיו פתוח, מותר. ואם הצלי מכסה, וכן פשטיד"א שמכסה הנקב שבו, מותר אפלו בתנור צר. ועין לקמן סימן ק"ח פ"ד נהגין.

(יו"ד, הלכות תערובות, סימן קח)

א. אין צולין בשר כשרה עם בשר נבלה או של בהמה טמאה בתנור אחד, ואף על פי שאין נוגעים זה בזה. ואם צלאן הרי זה מותר. ואפלו היתה האסורה שמנה הרבה, והמתרת רזה. ואם התנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים, ופיו פתוח, מותר לצלותם בו, ובלבד שלא יגעו זה בזה. ואם אחד מהם מכסה בקערה או בבצק וכיוצא בו, מותר לצלותם, אפלו בתנור קטן ופיו סתום.

הגה: והוא הדין לבשר עם חלב נמי דינא הכי (טור סימן צ"ז). ונוהגין להחמיר לכתחלה, אפלו בתנור גדול; ובדיעבד, להקל אפלו בתנור קטן. (בארן כלל ל"ט ובתשובת ר"י מינץ ובהגהת ש"ד ואגור בשם מהר"ל וטור בשם רשב"א שכן הסכמת רב המורים והוא שיטת רש"י וה"ג ור"ף ורמב"ם). ואם אפה פת עם בשר, אסור לאכלו עם חלב, אם יש לו פת אחר (שם). וכן אם גוי אפה פת עם אסור, אסור לקנות אותו פת אם יש פת אחר, דכל זה מקרי לכתחלה. אבל אם אין לו פת אחר ברות, מותר בשניהם, דזה מקרי לענין זה דיעבד. (אגור בשם ר"י מולין). יש אומרים דאין מתירין ריחא, אפלו בדיעבד, אלא אם כן התנור פתוח קצת מן הצד או למעלה במקום שהעשן יוצא (שם בארן). ובמקום הפסד אין להחמיר, בדיעבד (פי כן נראה מהפוסקים וכ"פ בית יוסף), אפלו סתום לגמרי. ואם האסור דבר חריף, וכל שכן אם ההתר דבר חריף, ריחא מילתא היא ואפלו בדיעבד אסור, אם שניהם מגלים. אבל אם אחד מהם מכסה, אפלו בבצק בעלמא, מותר. (מרדכי פ' ג"ה ואו"ה)... יש אומרים דכל מקום דאמרינן ריחא מילתא ואוסר בדיעבד, הינו דוקא דליכא ששים מן ההתר נגד האסור. אבל בדאכא ששים מן ההתר, אפלו בכל מה שבתנור, מבטל האסור. (שם בארן כלל ל"ט ד"ח). ולצורך הפסד יש לנהג כן...

ב. במה דברים אמורים? בצלי. אבל אם בא לבשולם בקדירה, זה לעצמו וזה לעצמו, אפלו בתנור קטן ופיו סתום, מותר, ואף על פי שפי הקדרות מגלה. **הגה:** ודוקא שהתנור פתוח קצת, אבל אם הוא סתום מכל הצדדים קדרה שמטמינים החמין לצורך

²⁸ יו"ד צז, ג. מקורות: ראב"ה (ח"ב, פסחים סי' תקז; הו"ד במרדכי). מרדכי (חולין סי' תרסה). רמב"ם (הל' מאכלות אסורות ט, כג).

²⁹ והביא הב"י דבריו, וכתב, נראה מדבריו דברחב קצת סגי. ולא בעי מחזיק שנים עשר עשרונים כסמ"ק.

³⁰ יו"ד צז, ג.

³¹ יו"ד קח, ב.

³² יו"ד קח, א. מקורות - מרדכי (חולין סי' תרסו). רשב"א (שו"ת ח"א סי' תתמט).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

- שבת, אסור. (מהרי"ו סימן מ"ד ואו"ה והגהת ש"ד בשם מהר"ם). ואפלו בדיעבד יש מחמירין ואוסרין, אם האסור וההיתר מגלה. (פ"ק משמע בהגהת ש"ד). ובמקום הפסד מרבה יש להקל.
- ד. פת חמה שמנח על גבי חבית פתוחה של יין נסך, אסורה. ודוקא אם מנחת נגד המגופה. (א"ר פ"ק ל"ט). אבל אם הפת צוננת, אפלו אם החבית פתוחה, או פת חמה וחבית מגופה (פי' סתומה), מתיר. ואם היה פת שעורים, אסור אם הפת חמה, אפלו חבית מגופה.
- (יו"ד, הלכות מאכלי גויים, סימן קטז)
- ב. צריך לזהר שלא לאכל בשר ודג ביחד, מפני שקשה לצרעת. הגה: וכן אין לצלות בשר עם דג, משום ריחא. מיהו בדיעבד אינו אסור (א"ר פ"ק ל"ט דין כ"ה).

אירעה טומאה בקרבן פסח

הבדל בין קרבן פסח ושאר קרבנות שבאים בטומאה

(ע"ו ב') **משנה:** חמישה דברים באין בטומאה, ואינן נאכלין בטומאה: (מנחת) העומר (הבאה בט"ז בניסן משעורים, להתיר תבואה החדשה). ושתי הלחם (הבאין בעצרת, להתיר מנחה מתבואה חדשה). ולחם הפנים (בכל שבת שנים עשרה חלות, להעמיד השולחן בכבוד). וזבחי שלמי ציבור (שני כבשי עצרת להתיר שני הלחם לכהנים). ושעירי ראשי חדשים (חטאת למוסף, לכפר על טומאת מקדש וקדשיו³³).

(ומבאר) "חמישה" למעוטי מאי? למעוטי חגיגת חמשה עשר (בניסן³⁴).

(המשך **משנה:**) (אבל) הפסח שבא בטומאה, נאכל בטומאה. שלא בא מתחילתו אלא לאכילה (כשנצטוו עיקר פסח, לאכילה נצטוו. דכתיב "לפי אכלו". וכשהתירה התורה להביאו בטומאה, כדי להתירו לאכלו התירו³⁵).

שיטות הראשונים

קרבן הבא בטומאה אינו נאכל בטומאה: כתב הרמב"ם, "כל קרבנות הצבור קבוע זמן, לפיכך דוחין כלן את השבת ואת טמאת המת. וכל קרבן מהן שקרב בטמאה - אינו נאכל, אלא מקטירין ממנו דברים הראויין להקטרה, והשאר הראוי לאכילה נשרף, כשאר קדשים שנטמאו."

עולת ראיה ושלמי חגיגה אינם דוחים טומאה: כתב הרמב"ם, "עולת ראיה ושלמי חגיגה אינם דוחין לא את השבת ולא את הטמאה, לפי שאין להם זמן קבוע בקרבנות הצבור; שאם אינו חוגג היום - חוגג למחר."

קרבן פסח נאכל בטומאה: כתב הרמב"ם, "פסח שהקריבוהו בטמאה - הרי זה נאכל פטהור, שמתחלתו לא בא אלא לאכילה³⁵."

³³ על פי המאירי (ע"ו ב', ד"ה אמר המאירי חמישה).

³⁴ והוא הדין לעצרת וסוכות (שאינן דוחות טומאה), אלא חדא מינייהו נקט. רש"י.

³⁵ מקורות (לכל הפסקאות): רמב"ם (הל' ביאת המקדש ד, י-יא; הל' חגיגה א, ח; הל' קרבן פסח ז, ח).